

תדפיס

פרשת ויקרא

ספר

תורה היום

עצות והדרכות

בעבודת השי"ת בהיי היום יום
על סדר פרשיות התורה

מלוקט ממכתבי

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע

פרשת

שוחט לדוגמא

וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַפֶּקֶד לְפָנַי ה' (ויקרא א.ה)

אודות היראת-שמים הנחוצה לעבודת הקודש של השוחטים, בתוספת הדרכות שונות בנוגע לעניני שחיטה

"אין ושחט אלא ומשך"

תלמידי ישיבת אהלי"י ליובאוויטש הלומדים שחיטת גסות [בקסבלנקה, מרוקן], ה' עליהם יחיו

...ובודאי ידוע להם המובא בפוסקים, ובפרט מרבתינו נשיאינו שהיו גם פוסקים בנגלה דתורה (וכמו שרואים משו"ע רבנו הזקן ושו"ת רבנו הצ"צ) וגם פוסקים כנסתר דתורה, שהשוחט צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר, וכיון שמעמיסים מלמעלה אחריות הרי זה גופא הוכחה שניתנו הכוחות לזה, ומובן אשר כגודל האחריות גודל הזכות.

ויהי רצון שיקויים בכל אחד ואחד מהם "אין ושחט אלא ומשך", גם על פי הפירוש בתורת החסידות - למשוך את נפש הבהמית ולהעלותה, עד שיתאים לה הכתוב רוח האדם היא העולה למעלה, וכמבואר ענין המשיכה במאמרי דא"ח על הכתוב משכני אחרך נרוצה, ועייג"כ ספר המצוות להצ"צ, ד' ל"ז.

(אגרות קודש חכ"ח ע' רצט)

על שוחט להיות ירא שמים ביותר

בודאי ידוע לו המבואר בכמה מקומות ומהם מאדמו"ר הזקן והצמח-צדק אשר שו"ב [שוחט-ובודק] צריך להיות ירא שמים וביותר, היינו כפשוטו - ירא שמים בשלושת הקווים

דתורה, עבודה וגמילות-חסדים, ובפרט אלו שזכו לאור החסידות, צריכים להיות חדורים באור וחיות חסידותי. והשם יתברך יצליחו.

ובכדי להרבות הסייעתא דשמיא בזה, אחת הסגולות הוא עניין הפצת המעיינות חוצה, ובכלל קירוב בני ישראל לאבינו שבשמים, וקל להבין.

(אגרות קודש חט"ו עמ' סא)

דוגמא לשוחט חסידי

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר נסתדר בתור שוחט עופות בלונדון, ויהי רצון שיהי להצלחה בכל הפרטים.

כן שואל דעתי, אם כדאי להחליף משרתו להיות שומר אצל שו"ב גסות, לדעתי אין כדאי הדבר, וטוב יותר שעכ"פ בזמן הראשון יהי במשרת שחיתות עופות דעתה, ובודאי ישתדל שיהי בשביעת רצון ממנו.

מהנכון הוא שיהי כפי האפשרי מפני זמנים שלו שעובד בתור שו"ב, לסייע ביד... בסניפי עבודתו השונה, ובמקצוע המתאים יותר לפי כשרונותיו ויכולתו, וידוע הבטחת אדמו"ר הזקן, אשר בזכות המסירות נפש שלו, הנה החסידים כשיעשו בעניניו יצליחו.

בודאי למותר לעורר על דבר התאמצות בקביעות עתים בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובפרט כשבאים למקום חדש, אשר אנשים המקום מביטים עליו שזה הגידולים של הרבי מליובאוויטש, וזה דוגמא מהו שוחט חסידי.

(לקוטי שיחות חל"ז ע' 145)

ידיים רועדות - מציאות או דמיון?

במ"ש אשר ידיו רועדות, לפעמים במקצת ולפעמים יותר קצת, ולכן אינו רוצה להתעסק בלימוד אומנות השו"ב. הנה יתייעץ בזה עם השוכי"ם דאנ"ש הנמצאים על אתר, שיבחנו את הרעידה הנ"ל אם אינו רק דמיון בעלמא...

(אגרות קודש, ח"ח ע' רפד)

שלום בין השוחטים

הגיעתני שמועה, אף כי לכאורה מוזרה, שכאילו אין השלום שורה בסגל השוכי"ם במחנם עתה, ומה שמזור ומצער עוד יותר, בדיוקה "בין השוכי"ם דאנ"ש".

ובאם השמועה נכונה ח"ו, הנה מבלי להכנס לסיבת העדר השלום, ואפשריות דטענות של אחד על השני, מובן וגם פשוט, שלכל לראש מוכרח קירוב הלבבות ועוד יותר מקירוב, שהרי זהו הכלל גדול בתורה דאהבת ישראל, ויעוין דברים נפלאים בענין זה (ומבהילים - בשלילותו ח"ו) בדרוש החלצו אשר לרבנו הזקן - אשר השנה שנת המאה וחמשים להסתלקות הילולא שלו - בלקו"ת פ' מטות, במצות אהבת ישראל, לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בספר המצות שלו, ובקונטרס החלצו לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ובהוספה שם מכ"ק בנו מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ואין להאריך בדבר המובן וגם פשוט.

ובעצם הסכסוך, הרי יכולים שני הצדדים להציע טענותיהם בכתב ולשלחם לרבני אה"ק ת"ו אשר משם בא כל צוות השו"ב"ם, או לבי"ד שם - בבקשה להביע ולהורות דעת תורה בכל האמור.

ויהי רצון אשר דברי הכתובים, אף כי מעטים בכמות, יפעלו פעולתם תיכף, וישרה השלום במחנם, ולא עוד אלא כתפלת ותקות בני"י, תלמידי חכמים יהיו מרבים שלום. והרי עי"ז יתרבה גם בברכת השם, שכלי מחזיק ברכה זו, הוא השלום - כדברי חכמנו במשנתם...

המצפה לבשו"ט.

(אגרות קודש חכ"ג מכתב ח'תשלב)

אין מקום להתערבות הממשלה בעניני שחיטה

...הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מיו"ד שבט בצירוף הצעת חוק חדש בנוגע לענין השחיטה, ות"ח בעד שימת לבו.

ואשר לעצם הענין, ומבלי להיכנס לתוך פרטי ההצעה . . כיון שאופן ההכנה לשחיטה הוא גם מענין השחיטה, לכן כמו שאין כל מקום לאיזה משרד ממשלתי לדון, ואין צריך לומר לחוקק, בכל הנוגע לדיני שחיטה, כן אין מקום למשרד ממשלתי לדון ולחוקק בהנוגע לאופני ההכנה לשחיטה, מאחר שיש בזה פגיעה בחופש הדת במדינה זו.

וכאן לא חשוב אם הכוונות רצויות ואפילו אם בנוסח ההצעה אין כל סתירה לדיני השלחן ערוך. חשוב כאן העיקרון היסודי שאין לשלטון כל רשות וסמכות להתערב בתחום הדת של איזה מיעוט. ולכן כל עצם שקלא וטריא מצד אירגון או משרד ממשלתי בשטח הדת מופרך מעיקרא, ולא על הממשלה להכריע במקום שיש חילוקי דיעות בין רבנים בנוגע לאיזה ענין דתי שהוא.

(אגרות קודש חכ"ד מכ' ט'צד)

כפיה מרצון

יקריב אותו לרצונו לפני ה' (ויקרא א, ד)

מלמד שכופין אותו, יכול בעל כורחו? תלמוד לומר, לרצונו,, הא כיצד? כופין אותו, עד שיאמר רוצה אני (ערכין כא, א). מצד טבעו הפנימי, רוצה כל יהודי לעשות את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות; שאר רצונותיו הינם חיצוניים ומשניים ואינם האמת הפנימית.

איך יהודי לא דתי!

במענה למכתבו ולאחרי בקשת סליחתו, אבוא בהערות אחדות.

כמה שכותב שאינו דתי בפועל, כלומר בנוגע לקיום מצוות מעשיות, הרי על פי תורתנו, תורת אמת, שהיא אומרת את האמת בכל עניו, אין יהודי שאינו דתי, ובלשון אדמו"ר הזקן, בעל התניא (פוסק בפנימיות התורה) והשלחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה): "יהודי אינו יכול וגם אינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה". ועד כדי כך, שכמה פסקי הלכה למעשה בכמה ענינים בנויים על יסוד זה.

ונקודת ההלכה בזה היא, שכשיהודי אומר שאינו רוצה לקיים מצוה שההלכה דורשת שתיעשה ברצון, ובית-דין כופין אותו "עד שיאמר רוצה אני", הרי לכאורה מה זה מועיל, אבל ההלכה אומרת שזה רצון אמתי. והביאור בזה הוא שמה שאמר רגע קודם שאינו רוצה, לא הי' זה רצונו האמתי, כי אם רצון מדומה שבא לו בהשפעה זרה מהחוץ המהווה שכבה חיצונית המכסה על רצונו האמתי הקשור עם עצמיותו מצד נשמתו שהיא חלק אלו-ה ממעל ממש והיא תמיד באמנה אתו.

(אגרות קודש חל"ב ע' רמה)

קיום מצוות וגם עשיית מעשים נגד רצון ה, - האיך זו צביעות?

במענה למכתבך, בו אתה כותב אודות הרקע שלך ובעיות בהווה, ומסיים את מכתבך בקביעה שאתה צריך למצוא יותר משמעות ותוכן במצוות; אחרת, אתה חושב שזה יהיה משהו כמו צביעות, וכו'.

ביחס לשאלה זו, ישנה קביעה בעלת משמעות רבה מאוד, קביעה של הרמב"ם שכפי שאתה בוודאי יודע, היה לו ידע עמוק בפסיכולוגיה של האדם, והיה רופא מוכר אשר כתביו ברפואה עדיין מעוררים הערכה בתחום מקצוע הרפואה.

הקביעה של הרמב"ם הינה בקשר לדין התורה שקובע שאם יהודי מאולץ בידי גורם חיצוני לקיים מצווה, הוא לא נחשב כמי שקיים את המצווה תחת כפייה, אלא כאילו קיים את המצווה מרצונו. הסתירה לכאורה ביחס לשאלה כיצד למצווה שקיימו אותה תחת כפייה עדיין יש התוקף של פעולה מרצון, מיושבת על ידי הרמב"ם כך: מכיוון שלכל פעולה יש השורשים שלה בטבע, ובנטייה טבעית, טבעו של יהודי שהוא תמיד חפץ לפעול בהתאם לתורה ולמצוות. למרות זאת, לפעמים עלול להיות מצב מסוים שמאפיל על תשוקה זו, או משתק אותה (הרמב"ם קורא לזה 'יצר הרע', שתמיד מנסה למצוא דרכים ואמצעים למנוע את האדם מלהתנהג בהתאם לטבע האמיתי שלו).

כתוצאה מכך, הכפייה הפיזית, או האיום, שמשמשים בהם כדי לאלץ את היהודי לקיים מצווה בהתאם להלכה, אינם בגדר כפייה שגורמת לו לשנות את הגישה האמיתית שלו, אלא מסירה את התנאים שמונעים אותו מלממש את הרצון האמיתי שלו; וברגע שהאילוץ החיצוני הוסר, הרצון האמיתי (שטבוע בו מלידה) הינו חופשי לעמוד מחדש על דעתו ולפעול בהתאם לטבע שטבוע בו מלידה! (רמב"ם, הלכות גירושין, סוף פרק ב').

לאור האמור, צריך להיות ברור שלא יכולה להיות שום שאלה של צביעות כאשר יהודי לומד תורה ומנהל את חייו בהתאם לתורה ולמצוות, אפילו אם כמה מהפעולות האחרות שלו, ואפילו הרגשות שלו, לא תמיד מתמזגות יפה עם לימוד התורה וקיום המצוות שלו; משום שאי-ההתאמה לא נעוצה בפעולה בהתאם לתורה ולמצוות, אלא דווקא בפעולה בניגוד לתורה ולמצוות.

(מורה לדור נבוך' ח"א ע' 27)

הרצון האמיתי של יהודי

במענה על מכתבו מר"ח כסלו, בו כותב אשר רוצה לנסוע למקום אחר כיון שרוצה להיות בדווקא עם אחיו ש"י.

והנה ידוע פסק דין המורה הגדול הרמב"ם ז"ל הלכות גרושין סוף פרק ב' אשר רצונו האמיתי של כל אחד ואחת הוא לקיים רצונו של חקב"ה אשר גילה לנו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם.

וכיון אשר במקומו עתה יש לו האפשריות ללמוד תורה שלימה, היינו חלק התורה הנקרא בזהר הק' גופא דאורייתא, וחלק התורה הנק' בזהר הק' נשמתא דאורייתא (זהר הק' סדר בהעלותך את הנרות דף נקב (עכ"פ כחודו של מחט), עמוד אל"ף (אלופו של עולם)).

ואם יסע משם קרוב לוודאי שלא תהי' לו אפשריות זו, הרי ברור מהו רצונו האמיתי, והוא להמשיך למלאות רצון הבורא ית' ללמוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, ואם לפעמים - בלשון הרמב"ם - אונסו יצרו הרע לעזוב לימוד זה בתירוצים שונים, עיין שם ברמב"ם, הרי לכל אחד מישראל ניתנו הכחות להתגבר על יצרו בעזרתו של הקב"ה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

והשי"ת יצליחו שלא יגרה על עצמו את היצר ויחדול מלבבלו בענין הנ"ל.

(אגרות קודש ח"י ע' קיד)

הסרת ההעלם על נקודת הנפש

...תורת החסידות, אחד מיסודותיה הוא - ההכרה שכל יהודי בנפשו פנימה קשור הוא קשר של קיימא בתורה, תורת חיים, ובמצוותי, אף שבחיצוניותו עושה לפעמים דברים שאינם מתאימים לזה.

שלכן שיטת החסידות היא לקרב את כל איש הישראלי מתוך אהבת ישראל להחזירו לתורה מסיני, ואין בזה משום כפי' על דעתו ורצונו הפנימי והאמתי, אלא הסרת ההעלם והקליפה המכסים על נקודת נפשו הפנימית, וזהו סוד ההצלחה בעבודה לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, וזוהי שיטת אנשי חב"ד ההולכים בדרכי נועם ובשביל האהבה, אבל מבלי להעלים על האמת מה היא תורה מסיני ובהדגשה אשר ההבנה במח ורגש שבלב צריכים לרדת מעולם המחשבה והרגש לעולם המעשה בפועל ממש, תכלית האדם.

וכבר הובטחנו לא ידח ממנו נדח, וסוף סוף כל אחד יחזור להמקור ממנו לוקח, אשר נמצא גם בכל אחד ואחת בנקודה הפנימית של נפשו.

(אגרות קודש ח"י ע' תצו)

התת-מודע של יהודי

...במענה לשאלתו על הציטוט מהרמב"ם, והיכן יש למצוא בדבריו - מבחינה תוכנית, אם גם במונחים שונים - את המושגים מודע ותת-מודע שבפסיכולוגיה המודרנית. הציטוט הנדון הוא ב"יד החזקה" של הרמב"ם, הלכות גירושין, סוף פרק ב'.

בתמצית, הוא אומר כך:

ישנם עניינים מסוימים בהלכה היהודית שקיומם דורש בחירה חופשית, ללא כפייה. ואולם באותם מקומות שבהם ההלכה דורשת מעשה מסוים, מותר לנקוט אמצעי כפייה עד שהצד המסרב יאמר "רוצה אני", ועדיין מעשהו הוא בר תוקף ונחשב כאילו נעשה מרצון.

לכאורה יש כאן סתירה: אם מותר לכפות עשייה, מדוע צריך שאותו אדם יצהיר על עצמו שהוא "רוצה"? ואם לעשייה מתוך כפייה אין תוקף, מה התועלת בכך שאותו אדם מכריז על עצמו, מתוך כפייה, "רוצה אני"?

וכאן באה הנקודה העיקרית בהסברו של הרמב"ם:

כל יהודי, יהא מצבו או מעמדו אשר יהיה, רוצה, מעצם מהותו, לעשות כל מה שהתורה מצווה עליו. ואולם לפעמים היצר [הרע] גובר על השיקולים היותר נכונים שלו ומונע ממנו לעשות את מה שעליו לעשות על-פי התורה.

לפיכך, כאשר בית-דין כופה על יהודי לעשות משהו, אין זה מתוך מגמה ליצור אצלו רצון, שדח אלא מתוך הרצון לשחרר אותו מן הייפכה ששיתקה את רצונו, ובכך לאפשר לו לבטא את האני האמיתי שלו.

בנסיבות אלו, האמירה "רוצה אני" היא הצהרה אמיתית.

ובמונחים בני-זמננו:

המצב המודע של היהודי יכול להיות מושפע מגורמים חיצוניים עד כדי כך שהוא ייצור מצבי נפש, ואפילו התנהגויות, המנוגדים לתת-מודע שלו, שהוא הטבע המהותי של היהודי.

כאשר מסולקים הלחצים החיצוניים, אין זה שינוי או טרנספורמציה של טבעו המהותי, אלא להיפך: זהו אישור-מחדש של אופיו הטבעי והאמיתי...

(מכתב מכ"א בסיוון תשכ"ה, תרגום מאנגלית, 'היכל מנחם' ע' סג ואילך)

כולם היו בהר סיני

מאשר אני קבלת מכתבו (בלי הוראת זמן). ובוודאי קרא בחומר המתפרסם בנוגע למצוות הדלקת הנרות, שהצעתי היא שילדות ידליקו לפני האם, כדי שתוכל לעזור ולפקח עליהן בשעת הדלקתן.

ועיקר מכתבי להביע צערי אשר בסיום מכתבו רוצה לחלק בין המקיימים המצווה בפנימיות הרצון ולא רק בדרך חיקוי כמו הבל כו'.

ותמהני על דבריו, שהרי המדובר הוא בבני-ישראל שכולם היו במעמד הר-סיני, ולכל אחד ואחת במיוחד נאמר אנוכי הוי' אלוקיך, וחי' לומר שמקיים מצווה לא בפנימיות הרצון. ואדרבה, פנימיות הרצון בשלימות אצל כל אחד ואחת מישראל, והשינוי הוא רק בנוגע לחיצוניות הרצון, ועד כדי-כך שעל-פי זה נפסקה הלכה למעשה (רמב"ם הל' גירושין ספ"ב), דאפילו המקיים מצווה על-ידי שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, אומרת

בזה התורה שזהו רצונו האמיתי. על אחת כמה וכמה בנידון-דין שאין כאן כפייה כלל וכלל. ומפורש גם בדברי חכמינו ז"ל: אני ישנה - בגלותא - ולבי ער - להקב"ה ולתורתו ולמצוותיו.

(אגרות קודש ח"ל ע' לג)

